

Ils emprems tunnels per rustg e rauna

Sis dils trenta tunnels per amfabis ein momentan en construcziun

DAD ANDREAS CADONAU/FMR

■ **La mesadad dall'emprem'etappa cun sis tunnels d'amfabis ei beinprest realisada egl intschess dalla sortida dalla Via Alpsu en direenziun da Vuorz/Andiast. Ils proxims tschun entochen sis onns retscheivan ils amfabis ulterius 24 sutpassadis ella via cantunala entochen la piazza da helicopter avon Tavanasa.** Piar la buna luna ha il polier *Silvio Candinas* tuttavia buc. Malgrad las biaras sururas e la cuntinuada lavur dalla sonda. Pressiun da termin numna il giuven polier il motiv per siu ferm engaschi e quel da ses luvvers. Candinas tgamuna il piazzal da construcziun alla sbuccada dalla via giu dad Andiast e Vuorz ella via principala Alpsu. El e sia interpresa han retschert in'incumbensa probabel ualti unica ell'entira reit da vias dil cantun Grischun. Construir sutpassadis per amfabis sin viadi da lur domicil d'unviern en direenziun dil Rein. Ils emprems treis sutpassadis ein beinprest fini, ulterius treis ein planisai entochen la fin dalla sesion da construcziun 2020. Neu dil diember da 30 sutpassadis per amfabis astgien ins bein discuorer dad in unic project, ha *Urs Amstutz* digl Uffeci da construcziun bassa dil cantun Grischun explicau. Amstutz tgamuna il project ed el ha getg ch'il cantun hagi gia tscheu e leu realisau sutpassadis per amfabis. Denton buc en quella dimensiun. El ha menziunau l'impurtonza dil tschancun dalla sbuccada dalla via en direenziun da Vuorz entochen alla piazza da helicopter a Tavanasa per ils amfabis e lur viadi dad ina

In cranz da betun impedescha als amfabis da contonscher la via cantunala. Els san far diever dils novs sutpassadis en construcziun.

FOTO ANDREAS CADONAU

vart dalla via tier tschella. Tgi ch'ei inaga carraus duront la primavera ina notg da plievgia dalla Surselva siado ei buca mo staus perdetga dad ina mazzacrada. Dapi entgens onns retegnan seivs ils amfabis che vegnan rimnai e purtai sur via vi. In ur da betun impedescha egl avegnir il viadi sur via e rustgs e raunas ein sfurza da duvrar il tunnel per contonscher tschella vart dalla via.

Da pulita dimensiun

Empau surstar fa la dimensiun dils sutpassadis dad in meter ladezia ed 80 centimeters altezia. Amstutz ha getg ch'is planisaders hagian dau suatientscha allas experienzas dils specialists dad amfabis. Enconuschientschas era digl Uffeci cantun per natira ed ambient recaltgads cun indrezs existents el cantun Grischun ed ell'ulteriura Svizra. Ils amfabis

drovan, tenor las explicaziuns dad Amstutz, empau glisch per insumma far diever dil sutpassadi. Sch'ulteriurs animals nezegian la pusseivladad da sutpassar la via cantunala, enstagl da riscar la veta sur via vi, po il meinaproject buc excluder. Neu dalla dimensiun pon lieurs, tais, uolps ni era siarps passar il sutpassadi. Primarmein, aschia Amstutz, seigien ils sutpassadis construi per ils amfabis. L'entschatta dils sutpassadis ei dada e la construcziun suandonta vegn empau pli cumplacada. Ils grondis mirs dalla vart sura dalla via retscheivan medemamein in cranz da betun, ferton ch'is tunnels vegnan mintgamai piazzai denter ils mirs. Avon prest in decenni ha igl uffeci da construcziun sligiau dus viaducts existents sil tschancun denter la sbuccada dalla via da Vuorz/Andiast e Tavanasa. Probabel seigi quella mesira buca stada d'engrau als amfabis sin via en direenziun dil Rein, ha Amstutz concediu. Tuttina pudevien ils dus viaducts buca porscher il medem access al Rein als amfabis sco ils tunnels en construcziun.

Impediment da traffic

Fetg pertscharts ei il piazzal da sutpassadis inclus sanaziun dalla via als numeros automobilists sin viadi dalla Via Alpsu si e giu. Spitgar sin glisch melna strapazzescha magari empau la gnarva. Buca denton quella dil polier Candinas, schegie ch'el ha getg ch'il traffic seigi enorms duront il vendergis e la sonda. El e ses luvvers han buca peda da dar triev ad autos, camiuns e töfs. Il termin dalla fin dall'jamna smanatscha.

MUSICA

Camiun sco sala da concert

(cp/fmr) La furmazion «Circusbanda» sa preschenta l'avust a moda speziala: Ella fa ina turnea tras il Grischun cun concerts gratuits en in camiu. Sunada vegn tranter auter blera musica da circus sco «Salto Mortale». Organisa il project han ils musicants *Franco Mettler* ed *Eckart Fritz*. Cumpletads vegnan ils dus commembers da la Kammerphilharmonie Grischun dal clarinetist *Domenic Janett* da la gruppa da ländler «Ils Fränzlis da Tschlin».

Termin da concerts:

Venderdi, ils 14 d'avust a Savognin
Sonda, ils 15 d'avust a Bravuogn
Mesemna, ils 19 d'avust a Sta. Maria
Sonda, ils 22 d'avust a Panaduz
Dumengia, ils 23 d'avust a Tavau

«Frisal, Frisal» – novs termins

■ (cp/fmr) Sco bia autras occurrenz culturalas ei era la produziun «Frisal, Frisal» dalla Compagnia Rossini davenada l'unfrenda dalla pandemia. Il teater musical fuvu previus per questa stad a Danis. Amiez las emprovas ha il comite d'organisaziun stuiu annullar igl entir program. Sco quei ch'il comite annunzia ussa han ins saviu fixar ils termins digl onn proxim. «Frisal, Frisal» vegn presentat igl avrel 2021. Naven dalla premiera, ils 17 d'avrel, dat ei siat presentaziun tochen ils 30 d'avrel 2021, mintgamai ella casa da scola a Danis-Tavanasa. Igl ei il liug d'origin digl autur e cumponist *Armin Caduff*. Suenter 40 onns cun sia formaziun «La Compagnia Rossini» retuorna el en sia patria cull'ovra «Frisal, Frisal». Naven dil schaner 2021 san ins reservar ils bigliets. «Nus essan da buna speranza da saver seipresentar puspei il proxim futur e realisar nies project», scriva La Compagnia Rossini en ina comunicaziun.

Pigments, corps e crappa

DAD AUGUSTIN BEELI/FMR

■ **Ella casa da cultura Cularta a Laax ei l'avertura d'ina nova exposiziun stada sonda vargada. Il meistersculptur Christian Aubry da Sevegin, ensemen cun siu emprendist Florian Fuchs, mussan sculpturas, dessegn, skizzas e pigments.** Mussar pigments: Quei ei strusch pusseivel. Il material ei gie schi fins, sco puorla. *Christian Aubry* muossa denton effectivamein puorla. Declarau pli precis eis ei pigments da crappa dalla Surselva. Aubry s'occupa dapi biars onns culla crappa indigena. Seigi quei en sia lavur professiunala sco sculptur e taglia-crappa ni sco artist. Sco el ha declarau dat ei en Surselva ina variaziun nungetga. «Pulverisau san ins duvrar il crap per malgeiar e sco aurora cumpara el silla pezza. Igl ei ina confruntaziun reciproca.» Aschia circumscriba Aubry sia lavur. Sonda ha el explicau sia filosofia als visi-

taders dall'exposiziun nova ella Cularta. Siu messadi eis ei da render attent che crappa ei viva. Las duas salas dalla casa ein buca surcargadas cun objects. El plaunteren ha igl artist tschentau in lining sochel da betun amiez il local. Sin quel ha el tschentau en lingia cups cun colurs, mintgin in'otra, crappa en fuorma da puorla, pigments dalla Surselva. Tuns blaus, brins, mellens, alvs tochen verds e ners, tochen 200 colurs, finadina ei outra. Aubry ha lu era luvrau cun quella puorla, vid la preit muossa el resultats ed emprovas.

Igl emprendist ch'ha gest finiu sia formaziun professiunala tier Aubry senumna *Florian Fuchs*. El deriva da Heiden el cantun Appenzel dado. Ins savess tgunsch pretender ch'el seigi in sco Michelangelo Buonaroti (1475–1564). Ni ch'il giuven pudess sesvilupp par sco il Franzos Auguste Rodin (1840–1917). Tala impressiun survegn

ins cun contemplar sias ovras. Sia lavur da diplom s'auda tier l'exposiziun ella Cularta ed ei tschentada ora el liber. Igl ei in bloc da caltschina cun numulits, il crap che deriva dil territori dil Durschin. Fuchs ha elaborau quei bloc e dau alla lavur il tetel «Skamandros». Ils experts han dau ad el la nota 6 per quella prestaziun. Il giuven sculptur para propi d'esser dotaus cun talents extraordinaris. Ell'exposiziun ves'ins ch'il tgierp human interessescha el, ins vesa torsos, corps en marmel cristallin e da Carrara, plasticas da gep e cheramica. In veritabel artist ei quei giuven Appenzelles. Sia emprema exposiziun a Laax vegn buc ad esser la davosa.

L'exposiziun cul tetel «Wechselseitig – reciproco» cuoza aunc tochen ils 30 d'uost, mintga di dallas 10.00 tochen allas 16.30. Ils artists ein presents persunalmein ils 1-8 (Florian Fuchs), ils 8-8 (Christian Aubry) ed ils 30-8 (Florian Fuchs).

Il bloc caltschina cun numulits da Florian Fuchs cuntegn in'unda. L'ovra ha perschuediu ils experts.

FOTOS AUGUSTIN BEELI

Il sochel cun cups da pigments da crappa sursilvana ha Christian Aubry tschentau amiez la sala.

Tschintg idioms – ina gasetta

Abunai gist uss «La Quotidiana» e Vus retschavais la carta da «aboplu» che cuntegna ina plivaleta. Cun questa carta profitais Vus da numerusas reduziuns. L'entira purschida chattais Vus sut: www.suedostschweiz.ch/somedia/aboplu

Somedia, servetsch d'abo e servetsch da lecturs
Sommeraustrasse 32, CH-7000 Cuir
Telefon 0844 226 226
abo@somedia.ch

LA QUOTIDIANA

ANZEIGE.....

Ankauf zum Sammlerwert!!!

Antiquitäten, Möbel, Gemälde, Zinn, Silber, Bestecke, Porzellan, Teppiche, Münzen und Schmuck, Uhren und Armbanduhren.
Übernehme komplette Nachlässe.
Barzahlung vor Ort.
Hr. Spindler, Tel. 077 988 62 54